№. 6 Ешій 16 Юніє 1829.

АЛБИНА РОМѪНѢСКЪ

ГАЗЕТЪ ПОЛИТИКО-ЛИТЕРАЛЪ.

НОВИТАЛЕ ДЕЛА АРМІЕ

Дꙋпъ ꙋн рапорт а Д. Генерал Агїотант Барон Гайсмар, Газѣта де Бꙋкꙋрещи дъ ꙋрмътоарѣ ꙟщїинцаре офиціалъ, асꙋпра лꙋърей Четъцей Рахова сау Орїова, че есте дин адрѣпта Дꙋнърей ꙟтре Никополе ши Видинꙋ.

Ла 28 май 3 чѣсꙋри де диминѣцъ 200 де волинтири дин деосъбите Регементꙋри ꙟкрединцаци сꙋпт команда Колонелꙋлꙋи Контеле Толстой, ши ꙋн Баталїон дин трꙋ ал 34 де вѫнъторй апърат де фокꙋл а 22 тꙋнꙋри че ѥра статорничите пе малꙋл стѫнг а Дꙋнърей аꙋ трекꙋт динколо асꙋпра четъцей Рахова. Ачѣстъ мѫнъ де витежй, ꙟтимпꙋл бътълїей каре аꙋ цинꙋт пѫнъ ла 2 чѣсꙋри дꙋпъ амѣзъ, май приминд ꙟкъ спре ажꙋторїꙋ ꙋн баталїон дин Регементꙋл Тоболск, дꙋпъ че аꙋ алꙋнгат пе дꙋшманй дин батерїа ши дин търїинлелор, аꙋ лꙋат четатѣ. Дꙋшманꙋл съ лꙋптъ кꙋ маре ꙟпѣсмире, дар ꙟтрꙋ немик наꙋ пꙋтꙋт стѫнжини ꙟфокарѣ витежилор ноштри ощени. Апроапе де 500 принши, ꙟтре карїй есте ши Хꙋсеин Паша ал Враней, Пашъ кꙋ доъ тꙋюри, чинчй тꙋнꙋри, ши чинчй стѣгꙋри сѫнт трофеиле (семнеле де бирꙋинцъ) ачестей изѫнде. Нꙋмерꙋл чел адевърат ал оморѫцилор се афлъ ши Аїамꙋл Раховей Селим-Ефенди, пагꙋба ноастръ ꙟкъ нꙋ есте кꙋноскꙋтъ, дар пелѫнгъ а връжмашꙋлꙋй нꙋ ꙟсъмнѣзъ нимик.

ДꙊПЪ ЧЕЛЕ май ноъ ꙟщиинцъри дела Армїа Силистрїа съ афлъ ꙟ кꙋмпъна чѣ май де пре ꙋрмъ а съ ꙟкина.

ПРꙊСІА

Ꙟщїинцъриле офиціале дела Берлин дин 25 май аратъ: Връжещеле лор мъририй Принцїй, фиїй Маїестатей сале Краюлꙋй порнисъ астъ диминѣцъ ла Франкфорт пе Одра, спре а ащепта аколо чѣ плинъ де бꙋкꙋрїе венире а Маїестатей сале Ꙟмпърътесей Росїей, че авѣ съ сосаскъ аколо ꙟн зїоа ачѣя. Ꙟсꙋши Маїестатѣ са Краюл кꙋ мъририле лор Принцесиле фїйчеле сале аꙋ мерс спре ꙟтѫмпинаре пѫнъ ла Фридерихсфелд. Ведерѣ стрълꙋчитей фїйче аꙋ нъскꙋт ꙟн Маїестатѣ са ши ꙟн Кръѧска фамилїе чѣ май віе бꙋкꙋрїе, адаосъ кꙋ май мꙋлт ши прин не ащептатъ венирѣ Маїестатей сале Ꙟмпъратꙋлꙋй * Ши а Ꙟмпърътещей сале Мъририй Мареле Дꙋка ши Дїадохꙋл лꙋй, карїй аꙋ сосит аиче ла 7 чѣсꙋри сара ши аꙋ трас ла кꙋртѣ Кръѧскъ, оунде ꙟтѫмпинѫдꙋсъ, се прїимиръ де Принцїй ши Принцесиле фамилїей Кръещи ши де дрегъторїиле кꙋрцей. * Везй Но: 3 ал Албиней дин 6 Їꙋніе 1829.

РОСІА

Ꙟ ꙋрма проектꙋлꙋй Адмиралꙋлꙋй Грай

Маїестатѣ са Ѧмпъратꙋл аꙋ дат вое асе фаче ѡ пренꙋмерацїе де асе ръдика ꙟ Севастополе ꙋн монꙋмент (зидире спре поменирѣ ꙋней ꙟсємнате ꙟтѫмплѫрй) пентрꙋ адꙋчирѣ аминте деспре векѣ ши стрѫлꙋчита четате Херсонесꙋл але кѫрїа рꙋине сѫ вѫд ꙟнкѫ пѫнѫ астѫзй ꙟ апропїере де Севастопꙋл, ши ꙟкаре Прїнцꙋл Владимир ꙟнтѫю аꙋ ꙟбрѫцошат Догмиле Кредиинцїй ноастре чей Ортодоѯе. ꙟ Севастопꙋл се ва ръдика де ѡ датѫ ꙋн Обелиск (стѫлп ꙟ патрꙋ мꙋкй аскꙋцит ꙟ форма ꙋнꙋй пирон) пѫнѫ нꙋмѫрꙋл пренꙋмеранцилор ва фи де ажꙋнс спре а се фаче вреꙋн лꙋкрꙋ май маре. Планꙋл Адмиралꙋлꙋй Грай ера де асе фаче лѫнгѫ монꙋмент ѡ Бисерикѫ ши ѡ оспѫтѫрїе (касѫ де оспѫц,) пентрꙋ 30 Персоане сѫраче ши непꙋтинчоасе, кареле сѫ айбѫ а привигѣ Бисерика ши рꙋинеле ачелꙋй векю Ораш.

ПОРТОГАЛІА

Пентрꙋ а ꙟ лесни ꙟцѫлецирѣ четиторюлꙋй ностру ꙟновиталиле дела Портꙋгалїа, де кꙋвиинцѫ сокотим а ꙟмпѫртѫши дин Історїа ноа ачестꙋй стат ꙋрмѫтоариле ꙟсємнѫрй: Ѧн Епоха пꙋтерїй лꙋй Наполеон, Краюл Портꙋгалїей Іоан ал 4 аꙋ фост невоит а се траџе ла Америка де амїазѫзй ꙟ статꙋл Бразилїа че ера сꙋпꙋсѫ Портꙋгалїей. Дꙋпѫ кѫдерѣ лꙋй Наполеон, ꙟтꙋрнѫндꙋсе ел, ꙟ Ѵропа, аꙋ лѫсат пре ꙟнтѫїꙋ нѫскꙋтꙋл сѫꙋ фїꙋ Дон Педро окѫрмꙋиторю ал прѣ ꙟтинселор статꙋрй але Бразилїей кареле ꙟ ачѣ епохѫ дѫнд Бразилїей ѡ конститꙋцїе ши ꙟкоронѫндꙋсе Ѧмпѫрат, ꙟн ꙋрмѫ саꙋ кꙋноскꙋт ши саꙋ лецюит ши де пѫринтеле сѫꙋ ши де Ѧмпѫрацїй Ѵропей, ши пе лѫнгѫ ачаста, дꙋпѫ моартѣ Пѫринтелꙋй сѫꙋ саꙋ кꙋноскꙋт ши де Дїадох Тронꙋлꙋй Портꙋгалїей. Ѧ пꙋтерѣ ачестꙋй дрит Ѧмпѫратꙋл Дон Педро аꙋ дат ши Портꙋгалїей ѡ конститꙋцїе, ꙟнсѫ прин Акт формалник аꙋ хѫрѫзит дритꙋриле сале асꙋпра Коронєй Портꙋгалїей фїичей сале Дона Марїа да Глорїа, че астѫзй сѫ афлѫ ꙟ вѫрстѫ де 10 ани, сꙋпт кондицїа: ка сосинд ѧ ла вѫрста лецюитѫ, сѫ айбѫ асе мѫрита кꙋ Дон Мигел ꙋнкюл ей, фратиле лꙋй Дон Педро; ачеста ꙟ а ей не вѫрсничїе авѣ сѫ фїе нꙋмай Регент адекѫ окѫрмꙋиторю временник, ꙟнсѫ ла ꙟчепꙋтꙋл окѫрмꙋирїй лꙋй Дон Мигел саꙋ ръдикат ачестѫ конститꙋцїе, фѫкѫндꙋсе ел Краю, дꙋпѫ каре аꙋ оурмат тꙋлбꙋрѫрй ꙟлѫꙋнтрꙋ ши не мꙋлцѫмирѣ ꙟмпѫратꙋлꙋй Дон Педро, кареле не щїинд де ачесте ꙟтѫмплате, тримисесѫ ꙟн Европа пе нꙋмита са фїикѫ Крѫѫса ꙟнсѫ а ꙟщїинциндꙋсѫ де ачесте фѫрѫ асѫ погорѫ ꙟн Портꙋгалїа аꙋ трекꙋт ла Енглитера, ꙋнде сѫ афлѫ акꙋма, Дон Мигел афарѫ де Портꙋгалїа сѫ гѫтеще а сꙋпꙋне ши алте Инсꙋле депѫртате че атѫрнѫ де Портꙋгалїа, ꙟ нꙋмѫрꙋл кѫрора есте ши Терцеира ꙟ Окїанꙋл Атлантик нꙋ департе де Африка.

Дꙋпѫ ꙟщїинцѫриле дела Терцеира дин 25 Апрїлїе сѫ фѫчѣ аколо марй гѫтирй де апѫраре ꙟпротива експедицїей че ешисѫ дин Капиталїа Портꙋгалїей Лизабона асꙋпра ачестей Инсꙋле, ꙋнде, дꙋпѫ ꙟщїинцарѣ жꙋрналꙋрилор де Парис, авѣ сѫ мѣргѫ Маркй Палмела, Министрꙋл Ѧмпѫратꙋлꙋй Бразилїей, спре а окѫрмꙋи ꙟнꙋмеле Крѫесей Дона Марїа.

КОСТАНТИНОПОЛЕ

Ла 30 але лꙋй апрїл саꙋ мꙋтат Табѫра Сꙋлтанꙋлꙋй дела Рамис-чифлик ла Терапїа, ꙋнде кꙋ церемонїа обичнꙋитѫ саꙋ адꙋс ши Санџак-шериф: адекѫ Стѣгꙋл лꙋй Махомет. Сꙋлтанꙋл, ꙟкꙋнџюрат де Министрїй сѫй, де Каймакам Паша, де Сараскїерюл ши де Корпосꙋл Офицѫрилор, ера кѫларе ши ꙟмбрѫкат ꙟ страе ощенещй, четеле де инфантерїе ши де кѫлѫрїе се афла ꙟнаинтѣ ши ꙟн ꙋрма Мѫририй сале ши а Свитей чел ꙟкꙋнџюра.

Астѫзй саꙋ порнит де аиче ла Дарданеле Арни-ефенди, ши Намик-ефенди, пре карїй Поарта аꙋ нꙋмит Мехмендарй пентрꙋ ꙟтѫмпинарѣ Дꙋ: Роберт Гордон, ши Генералꙋл Гилимино Солилор Англїей ши а Францїей, карїй се ащептѫ аиче.

Сау сꙋит пе мꙋнцїй Корделїерй (*) сокотицй атꙋнчѣ чей май ꙟналцй пе пъмѫнт, ау кълкат вѫрфꙋл лꙋй: нꙋмит Чимборасо ла о ꙟнълциме де 3090 стѫнжинй песте кꙋмпъна мърїй, ꙋнде ꙟкъ нимине нꙋ фꙋсесъ, аичѣ ау ꙟчепꙋт а еши кълъторилор сѫнџеле дин окй, дин бꙋзе ши дин џинџенй, аморцинд ꙟкъ ши де фриг, о ръпъ адѫнкъ леау ꙟпедекат де а аџꙋнџе ꙟ вѫрфꙋл мꙋнтелꙋй че авѣ ꙟкъ о ꙟнълциме де 227 стѫнжинй, ау черчетат рѫꙋл Амазон, чел май маре пе фаца пъмѫнтꙋлꙋй, Рꙋинеле (сꙋрпътꙋриле) Кꙋтремꙋрꙋлꙋй дела 1799 лѫнгъ Трꙋзило ши челе Американе але ꙋнꙋй Орашй ꙟподобит кꙋ Пирамиде, ꙟтрꙋна дин кареле, ꙟвекꙋл ал 18 сау афлат песте 1600000 окъ аꙋр бътꙋт! Хꙋмболт ау черчетат валѣ ꙋнде плоиле ши тꙋнетиле сѫнт некꙋноскꙋте, ꙟн Америка де мїазъ ноапте, ау вѫзꙋт пре ачел фъръ асъмънаре феномен ал пъмѫнтꙋлꙋй, адекъ Вꙋлканꙋл ꙟфрикошат де 249 стѫнжѫнй ꙟналт, чи ꙟтрꙋ о сѫнгꙋръ ноапте ау ръсърит дин пъмѫнт ꙟтрꙋн шѣс; ши дꙋпъ че ау кълъторит прин челе май марй орашъ але пърцилор ачестора, сау ꙟтꙋрнат ла Еꙋропа кꙋ о адꙋнаре де 6300 фелюрй плѫнте (Ербꙋрй) ши ꙟсъмнърй непрецꙋите пентрꙋ щїинце, Еꙋропей адꙋкътоаре де лꙋминъ, яр Баронꙋлꙋй Хꙋмболт де немꙋрире. Воїажꙋл ачестꙋй кълъторю а ꙟтъмплърилор лꙋй сау типърит; ши партѣ 1 кꙋпринде физика ꙋнїверсалъ ши Історїа Воїажꙋлꙋй. 2 Зоологїа ши Анатомїа, 3 о Ідее политикъ асꙋпра Спанїей ноъ: 4 Астрономїа. 5 Минерологїа ши Магнетисмꙋл, 6 Ботаникъ.

(*) Нꙋ де мꙋлт кълъторїй Енглежй ау афлат ꙟ мижлокꙋл Асїей ꙟ мꙋнцїй Хималае, пре чел май ꙟналт мꙋнте нꙋмит Долагир (мꙋнте алб) де 4470 стѫнжинй, адекъ ка де шасъ орй май ꙟналт де кѫт мꙋнтеле Пїонꙋл дин Молдова че ѫй зик ши Чѣхлъꙋл.

Ꙟдесателе плой кареле дела ꙟчепере примъверїй ши пѫнъ акꙋм нау май ꙟчетат, ꙟтристѣзъ фоарте пе икономй пентрꙋ стрикъчꙋне че съ амѣлинцъ сѣмънътꙋрилор, ꙟсъ съ мѫнгѫе кꙋ атѫта къ оумезала църѫней нꙋ ау фост прїинчоасъ лъкꙋстелор, кареле, прекꙋм съ зиче, ꙟчел май маре нꙋмер ау перит тинере ѫнкъ фїинд. Асѣменѣ плой оурмѣзъ ꙟн Оунгарїа ши ꙟ Аꙋстрїа; ла Вїена сау фъкꙋт ръкърсерй симцитоаре дин Дꙋнъре. Дин ачесте некꙋмпътате плой ши помїй пе алокꙋре сау оумплꙋт де омидъ, кариле ау мѫнкат тоатъ фрꙋнза. пентрꙋ стърпирѣ лор сау афлат оун мижлок: къ рамꙋриле помꙋлꙋй оудѫндꙋсъ кꙋ апъ сопонитъ, фъръ авътъма копачꙋл, омоаръ пѫнъ ши сѫмѫнца Омидилор.

ДИН ІСТОРІА МОЛДАВІЕИ

Тоате нацїиле пъстрѣзъ ꙟн Історїа лор оарекаре ꙟсъмнате фапте але Принцилор ш а алтор вредничй бърбацй, дин карїй ꙋнїй прин иронисмоꙋл лор сау фъкꙋт Патрїей мѫнтꙋиторю, алцїй прин хързирѣ авꙋцїилор ау зидит ши ау ꙟзъстрат Сфинтеле Монастирй, ши алте лъкашꙋрй плъкꙋте лꙋй Дꙋмнезеꙋ, пентрꙋ ажюторюл челор непꙋтинчошй ши сириманй, ши пентрꙋ бꙋна крещирѣ фїилор Патрїей, яръ алцїй прин дарѣ дрептелор лецй ау пꙋс ꙟн орѫндꙋѫлъ ашъзъмѫнтꙋриле соцїетъцїй. Але оунор асеменѣ фапте, че сѫнт лауда ши фолосꙋл оунꙋй нѣм, съ вѫд астъзй претꙋтинденѣ немꙋритоаре монꙋментꙋрй (зидирй де поменире) Молдова ѫнкъ нау фост липситъ де епохе стрълꙋчите ꙟн кареле ау стътꙋт Принципй Ирой ꙟн ръзбоае, яръ ꙟтимпꙋрй де паче фъкъторй де бине Патрїей ши сꙋпꙋшилор сѫй, дечй фаптеле ачелора съ кꙋвине а фи кꙋноскꙋте ши кꙋ себас ши мираре пъстрате ꙟн адꙋчерѣ аминте ши ꙟ инимиле тꙋтꙋрор Компатрїоцилор. Пентрꙋ ачѣста ной нивом ꙟделетничи ада оунеорй ектрактꙋрй дин историа патрїей, фъкѫнд акꙋм ꙟчепꙋт кꙋ иройка мъриме де сꙋфлете а Доамней Еленей, мꙋмей Марелꙋй

Стефан, прин каре сау арътат афи кȣ адевърат мȣмъ ачестȣй Ерȣ. Ꙟпъръциа Ромей дела ръсърит ацюнсесъ пѫнъ ла атѫта, ꙟкѫт де абиаши пъстра капиталиа Костантинополе кȣ пȣцине де пин прецюр пъмѫнтȣри, кѫнд Османии трекѫнд дин Асиа, ꙟплѫнтасъ стеагȣриле сале пѫнъ пе малȣл Дȣнърей.

Баиазет, пентрȣ витежиа са нȣмит Илдерим (фȣлџерȣл) лȣѫнд окѫрмȣиреа Османъ, ау воит асъ стрълȣчи прин фапте ощенешти, ши аша сȣпȣиндȣши мȣлте църи ꙟн Еврона ши ꙟн Асиа, сау порнит ла анȣл 1390 ши асȣпра молдовенилор; карии кȣ дои ани май ꙟнаинте бътȣсъ пе Сераскерюл Сȣлиман Паша ла шесȣриле Прȣтȣлȣй. Баиазет небизȣиндȣсъ а ꙟкрединца нȣмай Генералилор сѫи Команда Армией ꙟпротива ȣней нации атѫт де витезе, ау хотърѫт съ мѣргъ ꙟсȣши ꙟперсоанъ ла ачест ръзбою. Къ адесе Домниторий се мъгȣлескȣ: къ норокȣл арфи пентрȣ дѫншии май кȣ фавор, декѫт пентрȣ ȣн сȣпȣс. Дрепт ачѣста сȣлтанȣл фъкѫнд пентрȣ ѡ аше Експедицие мари гътири, ау трекȣт ꙟн Еврона кȣ челе май алесе ощи, ши арȣнкѫнд ȣн под пе Дȣнъре ꙟтръ ꙟМолдова, ꙟкареа претȣтинденеа фъкѫнд мари стрикъчюни, ау пъшит ꙟнаинте пѫнъ ау тъбърѫт пе малȣл Сиретюлȣй ла ȣн сат нȣмит апой ръзбоении. Пȣцин дȣпъ ачѣста сосинд аколо ши Стефан Домнȣл Молдовей кȣ оастѣ са, ау ловит ꙟн Армиа лȣй Баиазет. Бирȣинца ау фост ꙟделȣнг не хотърѫтъ ꙟсъ дȣпъ ѡ крȣнтъ бътъліе се ꙟвинсе ꙟсфѫршит Молдовении ши Стефан фȣ невоит афȣџи спре скъпаре кътръ четатеа Нѣмцȣл, ȣндеши сигȣрипсъ пе мȣмъса кȣ ȣн пȣтерник гарнизон.

Аколо дечи ацюнгѫнд ла зори де зи, поронческе съ исе дескидъ порциле, іаръ мȣмъса че нȣ ащепта ѡ асъминеа ꙟнтȣрнаре а фиюлȣй сѣȣ, ꙟдатъ че сау ꙟщиинцат де сосиреа лȣй ау алергат, ши не ꙟгъдȣиндȣй ꙟтрареа іау ворбит де пе зидȣриле четъцей кȣ ачесте кȣвинте. „Тȣ „доаръ требȣе съ те въз астъзи ꙟтȣр„нѫндȣте дела ръзбою фъръ афи би„рȣиторю? астъзи чеа ꙟтѫие датъ фиюл „меу ай амъцит нъдеждеа мѣ. доаръ „ай ȣитат къ порци нȣме де витѣз? „фȣџи де парте дин наинтѣ окилор „мей ши съ нȣте ꙟторни де кѫт „пȣртъторю де бирȣинцъ, май бине „съ пей де мѫна дȣшманȣлȣй, де кѫт „съ мисъ ꙟмпȣтезе дефъймареа къ ѡ „фимеие ау скъпат виаца та„. Стефан авѫнд инима пътрȣнсъ де пробозиреа мȣмей се депъртѣзъ кȣ ѡ май маре гръбире декѫт кȣм ау венит, ши ꙟтѫмпинѫнд ȣн трѫмбитарю ꙟй порȣнческе съ бȣчюме пентрȣ ѡ ноаъ лȣптъ. Дожспрезечи мии молдовени че скъпасъ де ȣчидере съ адȣнъ ꙟтрȣ ѡ клипалъ ꙟмпрежȣрȣл Домнȣлȣй лор, іаръ ачеста кȣ ѡ късȣтътȣръ скѫнтеоасъ ꙟй џȣръ ка ꙟмпреȣнъ съ черче ꙟнкъ ѡ датъ соартеа армилор сау ꙟкалте съ спеле рȣшинеа ꙟмвинцерей кȣ сѫнџеле лор. Дечи атȣнчеа кѫнд дȣшманий ера ꙟмпръщиеци пе кѫмпȣл бътъліей десбръкѫнд пре чии ȣчиши ши прѫдѫнд челе де пен прецȣр, нъпъдеск молдовении асȣпра лор фъръ алн пъсȣи тимп съ май гѫндѣскъ сеу съ се адȣне спре асе апъра, ши лȣѫндȣй пе фȣгъ, Стефан ацютат де норокȣл сѣȣ пъшеще ꙟнаинте припиндȣй пѫнъ ла Васлȣй, ꙟ каре ꙟмпрецюраре кѫщигъ пѫнъ ши кортȣл Ꙟмпърътеск алȣй Баиазет, ꙟфрѫнџе пе тот кареле кȣтѣзъ аисъ ꙟмпротиви, ши добѫндеще лаȣдъ ши мърире де а алȣнга ꙟнаинтеа са пе Ꙟмпъратȣл ачел чи ера спаима лȣмей, ши кареле ꙟн ачѣстъ ꙟтѫмпларе съ сокоти феричит къ ау пȣтȣт скъпа тѣфър кȣ пȣцини дин аи сѫи ла Андрианополе.

ОБСЕРВАЦИИ МЕТЕОРОЛОГИЧЕ.

Зиоа Обсервацией	Калдомесор	Гремесор	Стареа аерȣлȣй
15. Іȣние диминѣца ла 12. часȣри	† 17.	28. 9.	сенин

Ла 16 17 18 Іȣние Соареле ръсаре ла 8 ч 22 м. Амиазъзи вине ла 14 ч 11 м. Лȣнъ ноаъ есте ꙟ 19 Іȣние ла 10 ч 3 м дем: ꙟ 9 Іȣние ау фост ачеа май лȣнгъ зи, ши кȣ ꙟтрареа Соарелȣй ꙟ семнȣл ракȣлȣй сау ꙟчепȣт вара.